

ŞERİAT NASIL GELİR VE NASIL YAŞANIR?

Doğru İslamiyeti ve İslam layık doğruluğu anlatmak ve yaşamak zorundayız. Bu nedenle İslam adına yapılan ama İslama uymayan bazı uygulamalar İslamiyete ve müslümanlara zarar vermektedir.

Birisiyle karşılaşıyorsunuz. Namaz kıldığından, oruç tuttuğundan söz ediyor. Sohbetiniz sürüyor ve sonunda, şeriatın en önemli iki emrini yerine getiren bu adamın, şeriata karşı olduğunu görüyor ve hayret ediyorsunuz.

Bir başkasıyla görüşüyorsunuz. Şeriati hararetle savunuyor. İç âlemine, ibadet dünyasına iniyorsunuz, İslâm'ın ceza hükümlerinin tatbiki için gösterdiği heyecanın yüzde birini, ibadet hayatında göstermediğine şahit oluyorsunuz. Yine hayrete düşüyorsunuz.

Bu iki farklı adam hakkındaki kanaatiniz aynı oluyor: Bunlar şeriati bilmiyorlar!.

Şeriat ne demektir?

Şeriat: "Din", "Allah'ın emri", "İlâhî emir ve yasaklar" gibi mânâlara geliyor.

Bir çekirdeğe ağaç olma kâbiliyeti yükleyen, onu meyve verebilecek şekilde programlayan Allah, bu gayenin tahakkukunu birtakım şartlara bağlamış. Bu şartlar manzumesine şeriat-ı fitriye deniliyor. O çekirdek, toprağını bulacak, suyuna kavuşacak, güneşle sohbet edecektir ki ağaç olabilsin.

İnsanın mahiyeti de o çekirdek gibi. Cennet hayatını netice verebilecek bir çekirdek. İşte şeriat, bu insan mahiyetinin rıza beldesi olan cennete lâayık olabilmesi için uyması gereken kanunlar manzumesi.

Akıl, O'nun koyduğu sınırlar içinde düşündüğü takdirde, mârifetullahı eriyor. Dil, hayır söylediği ölçüde o ebed ülkesinde ulvî sohbetler yapmaya aday oluyor. Beden, Allah için yorulduğu nispette o saadet beldesinin maddî nimetlerinden faydalanmaya hak kazanıyor.

Sevgi, korku, şefkat, merhamet gibi hislerden, göze, kulağa, ele, ayağa kadar her şey ancak Allah'ın emir dairesinde çalışmaları hâlinde terakki ediyor, ulvîleşiyor ve ulvî âlemlere yöneliyorlar. **Şeriat, hakikate giden yolun ismi.** Lügat mânâsı, **"Su membaından su almak için girilen yol."**

Hakk'a ermenin ve hakikati bulmanın yolunu, Yunus'umuz ne güzel özetler:

"Şeriat, tarikat yoldur varana,

Hakikat meyvesi andan içerü."

Yola girmeden, menzile erişilemez. Şeriatsız, hakikate erme iddiaları, sahibini oyalamaktan öte bir işe yaramayan kuruntulardır.

Tarikat, nâfile ibadetlerin simgesi. Şeriat yolunda sağlam yürüyebilmek, nefis ve şeytana karşı daha güçlü olabilmek için konulmuş bir terbiye ameliyesi. Kulu, Rabbine daha fazla yakınlaştırmaya vesile. Nefsini daha tesirli bir şekilde terbiye etmesine yardımcı.

Kısacası, hakikate ulaşmak için öncelikle İlâhî emirlere harfiyen riayet etmek ve bu vadide kalbini daha sağlam, ruhunu daha güçlü kılmak için de nâfile ibadetlere devam etmek gerek.

Büyük müceddid İmam-ı Rabbani'yi dinleyelim:

“Dilin yalan söylememesi ve doğru konuşması şeriattır. Kalpten yalan düşüncesini uzaklaştırmak, eğer zorlayarak ve çalışarak olursa tarikat, eğer zorlanmaksızın müyesser olursa hakikattir.”

Büyük İmamın bu güzel misalinden şunu anlamıyor muyuz? Doğru sözlü olmak, Allah'ın razı olduğu güzel bir ahlâk, yâni hakikat. Kul, bu hakikate ermek için, ilk olarak, şeriatın “yalan söylemeyiniz” emrine uyar; dilini bu günahattan uzak tutar. Daha sonra kalbine yalan söyleme arzusu gelmemesi için ruhunu tedavi etmeye başlar. Bu vadide bir gayretin, bir faaliyetin içine girer. Sonunda kalp hiçbir zorlamaya, çalışmaya lüzum kalmaksızın yalan söylemekten nefret eder hâle gelir. Artık o kalbe, yalan yanaşamaz olur. Konuştu mu mutlaka ve büyük bir rahatlıkla doğruyu söyler. İşte bu adam doğru söylemenin hakikatine ermiştir.

Büyük imamın bu ifadelerinden hakikate ermenin, bu mutlu neticeye kavuşmanın tarikatsız da olabileceği anlaşılıyor. İnsan, doğrudan, şeriattan hakikate geçebilir. Ama, bu ermenin, bu varmanın şeriatsız olmayacağı muhakkaktır.

Burada bir tasavvuf tahlili yapmak istemiyorum. Bunları sadece şunun için yazdım. Şeriat denilince, sadece, İslâm'ın ceza hukukuna dair hükümlerini anlamak eksik olur. Yalan söylememek de şeriattır. Yalan söylemeyen, gıybet etmeyen, başkasının malına, canına, ırzına, namusuna kötü nazarla bakmayan, helâl kazanç peşinde olan bir insan da şeriat üzeredir ve hakikat yolundadır. Böyle birinin şeriata karşı çıkması, kendisiyle tenakuza düşmesi demektir.

Dinin temeli, şeriatın esası, insanın yaratılışına dayanır. Karşımızda bir cansızlar

âlemi mevcut. Bu âlemde her zerre, her yıldız, hava, toprak, su, ziya her şey Allah'ın küllî iradesine tâbi. O'nun koyduğu İlâhî kanunlara uygun hareket etmede. Ama bu uymada, irade söz konusu değil. Her şey O'nun emrine, yine O'nun iradesiyle boyun eğiyor. Melekler âlemi de bu hakikatin bir başka görüntüsünü sergiliyorlar. İbadet için, tesbih için, hamd için yaratılan bu varlıklarda da insandaki mânâsıyla bir irade mevcut değil. Onlar, Allah neyi emrederse onu işliyorlar.

İnsana gelince o, hilkat tablosunda apayrı bir manzara sergiler. Her şeyiyle Allah'ı tesbih eden şu kâinatın bu şuurlu meyvesinin de her hücresi, her organı daima tesbihte, daima ibadettedir. Zaten bunların idaresi ona verilmiş değil. Ne ciğerini kendisi çalıştırıyor, ne kanını kendi iradesiyle deveran ettiriyor. İşte, hepsi Allah'a itaat üzere bulunan bu beden ülkesine, bir sultan tayin ediliyor: Ruh. Bu ruha, büyük bir lütuf ve yine büyük bir imtihan olarak irade takılıyor.

İnsan ihtiyar ve irade sahibi bir varlık. Parmağıyla dilediği yöne işaret edebiliyor, yüzünü istediği tarafa dönebiliyor. Kendisindeki bütün duyguları dilediği gibi kullanabiliyor. Nereye isterse oraya gidiyor, neyi arzu ederse onu yiyor, neden hoşlanmazsa ondan kaçıyor.

Bu iradenin önüne teklif çıkarılmış, bu iradenin önüne imtihan çıkarılmış ve netice itibarıyla bu iradenin önüne cennet ve cehennem çıkarılmış.

İşte, şeriat insan iradesinin Allah'ın razı olduğu sahalarda dolaşmasını emreden ve O'nun razı olmadığı sahalardan kaçınmasını ikaz eden bir emir ve yasaklar zinciri. Kul bu İlâhî ipe sınıksız sarılmakla emrolunuyor.

İnsan iradesinin önünde iki ayrı saha var. Biri dünya, diğeri ise Âhret işleri. Ama şu var ki, İslâm'da dünya işlerinin hepsi için de getirilmiş kanunlar, kaideler mevcut. Kul, bunlara uyduğu takdirde hem ibadet etmiş, hem de dünya hayatını daha rahat, daha mesut yaşamış oluyor.

Şeriat üzerinde yapılan münakaşaların daha çok bu ikinci grupta merkezleştiğini görüyoruz. Bu ikinci kısım da ikiye ayrılıyor. Biri muamelât, diğeri ceza. Ve şeriat üzerindeki tartışmaların ağırlık merkezi, bu son kısım. Elbette, ceza hukuku yönünden de İslâm'ın koyduğu birçok hükümler mevcut. Bunlar da şeriat ve bunlara da inanmak farz.

Her emir gibi bunlara riayet etmeyen de mesul olmakta. Böyle bir emre uymayıp, ona karşı bir vurdumduymazlık, bir isyan mahiyeti taşıyorsa sahibini günahkâr eder. Şayet, o İlâhî emri, o Kur'anî hükmü inkâr etmek, onu reddetmek tarzında ortaya çıkıyorsa küfre sokar. Ama, İslâm sadece bu hükümler değil ve din sadece bunlardan ibaret değil. Meseleyi yalnız bu sahaya çekmek, kısır bir değerlendirme, yanlış bir anlayış olur.

İslâmî hükümler şu üç ana gruba ayrılırlar: *Biri*, ferdin kendi nefesine karşı vazifeleri. ***Diğeri***, ailesine karşı vazifeleri. ***Üçüncüsü*** de cemiyet hayatındaki

vazifeleri. Şeriatın bunların her üçüne de getirdiği ölçüler, hükümler var. Her birinin inkârı küfür ve her birine karşı isyan etmek günah. Ama bunlar arasında öncelikli olanlar, ferdin kendi nefesine ait vazifeleri. Bunların başında da ibadet geliyor. İnsanın kendi nefesine ve ailesine ait mükellefiyetleri hususunda, bütün semâvî kitaplarda hükümler mevcut. Hepsinde ibadet emredilmiş, hepsinde günahlardan sakınma esas tutulmuş.

Bu ibadetlerin şeklinde, vaktinde, miktarında farklılıklar var, ama ibadeti emretmeyen, ahlâkı emretmeyen bir hak din göstermek mümkün değil. Lâkin, sosyal kaideler, hele devlet yönetimine dâir hükümler, dinlerin en mükemmeli ve en sonuncusu olan İslâm'da kemâliyle yer almış.

Şunu özellikle ifade etmek isteriz: İnsanın yaratılış gayesi, bütün dinlerde müşterek. Bu gaye, Kur'an-ı Kerim'de: **“Ben insanları ve cinleri ancak bana ibadet etsinler diye yarattım.”** âyetiyle ifade buyurulmuş. Bir de belli şartların tahakkukuna bağlı emir ve yasaklar var. Bunlardan biri de ceza hukukuna dair hükümler. Bu hükümler şarta bağlı. Bugün Almanya'da, İngiltere'de, Fransa'da yaşayan Müslümanların bu emirleri tatbik güçleri yok. Ve bunlardan sorumlu da değiller.

Bu konuda yapılan tartışmalarda, muhatabı olan mü'mini İslâm'ın bir kısım emirlerini kabul etmiyormuş gibi göstermek ve onu insafsızca tenkit etmek, tek kelimeyle zulüm olur. İslâm kardeşliğini baltalayan ve âhirette cezası pek büyük olan bu tarz ithamlardan hassasiyetle kaçınmak gerek.

Bütün insanları fakir bir ülke hayal ediniz. Siz bu ülkenin fertlerini, İslâm'ın zekât farîzasını yerine getirmemekle suçlayabilir misiniz? Elbette ki hayır. İslâm'ın ceza hükümlerine inandığı halde bunu tatbik gücü yetmeyen bir Müslüman da böyle değil midir? Bunları tatbik etmek devletin vazifesidir, ferdin değil. Dolayısıyla da ferde herhangi bir sorumluluk terettüp etmez.

İslâm'ın temel hükümleri, hangi beldede olursa olsun, ferdin uymak zorunda olduğu ilâhî emirlerdir.

Devlet yönetimiyle ilgili hükümler de ilâhîdir, onlara inanmak da her mü'mine farzdır; ama onların uygulanmasından sorumlu değildir.

“Şeriatta; yüzde doksan dokuz ahlâk, ibadet, âhîret ve fazilete aittir. Yüzde bir nispetinde siyasete mütealliktir. Onu da ulûl-emirlerimiz düşünsünler.” (Bediüzzaman)

İslâmî hükümler hakkında getirilen bir sınıflandırmayı da burada nakletmek isterim. İlâhî hükümler iki kısma ayrılıyor: Bir kısmı sadece Müslümanlara uygulanan

hükümler, diğeri ise bir İslâm beldesinde yaşayan herkese tatbik edilen hükümler. İşte bu ikinci kısım, “**muamelât**” ve “**ceza**” hükümleri. Bir gayr-i müslim cizye vererek İslâm beldesinde yaşıyorsa, o beldenin bir vatandaşı olarak bütün muamelat ve ceza hükümlerine muhatap olur.

Hırsızlık ederse eli kesilir, birisine zina iftirasında bulunursa cezalandırılır. Bazı çevreler meseleyi ters değerlendirerek, İslâm’ın ceza hükümlerinin uygulanmadığı bir ülkede namaz kılmanın, oruç tutmanın da bir mânâ ifade etmeyeceği gibi çok saptırıcı ve bir o kadar da mesuliyetli sözler söylüyorlar. Kendilerine karşı çıkan mü’minleri de Allah’ın hükümlerinden bir kısmını dikkate almamakla suçluyorlar.

Halbuki bu iddia asıl kendileri hakkında geçerli oluyor. Şeriatın yüzde doksan dokuzunu teşkil eden ve dinin temeli olan hükümleri hafife almak ve dinde sadece müslim - gayr-ı müslim herkese uygulanan ve cemiyetin huzur ve saadetini temin eden muamelât ve ceza hükümlerine ağırlık vermek gibi bir hatanın içine düşüyorlar.

Namazın her rekâtında Fâtîha’yı okuyan ve Rabbinden “**sırat-ı müstakime**” hidayet talebinde bulunan bir mü’minin, çok dikkatli olması gerek. Aşırılığın her türlü, yâni ifratı da tefriti de insanı istikametten uzaklaştırır.

Bu noktada düşülen iki aşırılığa kısaca temas edeceğiz: Bazı insanlar, bu asırda İslâmî hükümlerle hükmetmenin mümkün olmadığını iddia ederken, diğerleri de İslâm hükümleriyle hükmetmeyen herkesi, niyetlerine bakmaksızın, hemen küfürle itham ediyorlar. Bunların biri ifrattadır, diğeri tefritte. Yâni ikisi de aşırı, ikisi de istikametten sapmış.

Önce birinci yanılmadan söz etmek isteriz. Meşhur bir kaide vardır. “**Bir şey sabit olursa, levazımıyla sabit olur.**” El dendi mi, parmaklar onun lâzımıdır. Eli, parmaksız düşünemezsiniz. Ve böyle bir elden istifade edemezsiniz. Yüz dendi mi, gözü ondan ayıramazsınız. Gözsüz bir yüzün önemli bir yanı eksik demektir. Gözün de akını karasından ayıramazsınız. Parmak elin, göz yüzün, gözbebeği de gözün lâzımıdır. Ondaki ayırır ve tek olarak düşünürseniz bir fayda elde edemezsiniz. İslâmî hükümler de öyledir. Bir bütün olarak düşünülmelidir. Ve ancak o zaman, ferdi ve cemiyeti terakki ettirir; huzura, saadete kavuşturur.

İslâm’ın temel şartlarının ihmale uğradığı, ferdî ve ailevî hayatın yanlış esaslar üzerine bina edildiği bir cemiyette, sadece muamelât ve ceza hükümlerinin tatbiki fazla bir fayda sağlamaz. Yahut bu hükümlerin, böyle bir cemiyete tatbiki mümkün olmayabilir. Olsa bile, birçok kimse, bunlara, inanmadan ve istemeyerek uymakla nifaka düşer. Müslüman görünür, ama bir İslâm düşmanı olarak yaşar.

Şeriatın bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiğine bir misal vermek isterim. İslâm’da faiz haramdır, yasaktır. Bu yasağı getiren âyet-i kerimeyi “**Müminler ancak birbirinin kardeşidirler.**” âyetiyle birlikte düşünmek gerekir. O zaman şu hakikat ortaya çıkar:

“Bir mü’min, ihtiyaç içinde kıvranan ve kendisinden borç isteyen bir kardeşine borç verirken, şer’î ifadesiyle ona karz-ı hasende bulunurken, bu parayı fazlasıyla geri alma talebinde bulunamaz. Bunun kardeşlikle bağdaşması mümkün değildir.”

İslâmî kardeşliğin son derece zayıfladığı, kişinin kendi öz kardeşine oyunlar oynadığı, tuzaklar kurduğu, devlet malının acımasızca yağmalandığı bir cemiyette, İslâm’ın faiz yasağı icra edilemiyorsa, kabahat o bozulan bünyenindir; ilâcın, yahut gıdanın değil.

Gelelim, istikamet sınırlarını aşan ikinci iddiaya. Bir cemiyette, İslâm’ı tam tatbik etmeyen, hükmünü ona göre vermeyen veya veremeyen bir insana hemen kâfir damgası vurmak da insaf değildir. Zira, iman küfre zıttır. Bir insan İslâm’a zıt bir hüküm veriyor, bir icraat yapıyorsa, bunu İslâm’ı reddederek yapacaktır ki küfre girsin. Aksi halde onun küfründen değil günahından, isyanından söz edilebilir.

İman gibi küfürde de niyet ve irade şartı vardır. Bir adam ancak, **“İslâm’ın şu husustaki hükmü şöyle ama, ben onu kabul etmiyorum ve şöyle hareket ediyorum.”** derse küfre girer. Böyle bir niyeti ve iradesi yoksa, işlediği hata, verdiği yanlış hüküm tamamen bilgisizliğinden yahut irade zaafından kaynaklanıyorsa, yaptığının da yanlış olduğunu biliyorsa bu adama kâfir demek Ehl-i sünnet itikadınca mümkün değildir.

Bunu ancak, büyük günah işleyenin kâfir olduğuna hükmeden **“Haricîler”**, yahut böyle bir kimsenin imanla küfür arasında kalacağını savunan **“Mûtezile”** iddia edebilir. Bunların ise ehl-i dalâlet olduklarında bütün **Ehl-i sünnet** âlimleri müttefiktir.

Çok dikkatli olmamız gerekiyor. İslâm’ı savunuyorum derken, bilmeden dalâlet ehlinin yoluna girebiliriz...